Величко Л.О.
студентка 1 курсу магістратури
6 групи Інституту підготовки кадрів для
органів юстиції України Національного
юридичного університету
імені Ярослава Мудрого

ЗАХИСТ ЖЕРТВ КІБЕРЗЛОЧИНІВ, ЗДІЙСНЕНИХ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПУВАННЯМИ

Анотація. У тезах розглянуто особливості вчинення кіберзлочинів злочинними угрупуваннями, проаналізовано жерт даних злочинів та засоби віктимологічного запобігання.
Ключові слова: кіберзлочин, злочинне угрупування, жертва, віктимність, віктимологічне запобігання.
Ключевые слова: киберпреступление, преступная группировка, жертва, виктимность, виктимологические предотвращение.
Аннотация. В тезисах рассмотрены особенности совершения киберпреступлений преступными группировками, проанализированы жертвы данных преступлений и средства виктимологического предотвращения.
Keywords: cybercrime, criminal group, victim, victimization, victimologycal prevention.
Annotation. The features of cybercrime by criminal groups are analyzed in the theses, the victims of these crimes and the means of victimological prevention are analyzed.

Протягом останніх десятиліть стрімко розвивається використання кримінальними угрупуваннями телекомунікаційних технологій, їх вихід у кіберпростір, що призводить до подальших структурних змін організованої злочинності. Зокрема, соціальне середовище, що виникає у зв'язку з використанням глобальних інформаційних мереж, викликає до життя специфічні форми соціальної взаємодії, в тому числі складні процеси детермінації злочинності та, відповідно, невідомі раніше види кримінальних формувань з якісно новою структурою [1].

У Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність визначено перелік протиправних посягань, за які на національному рівні повинна встановлюватися кримінальна відповідальність: а) проти конфіденційності, цілісності та доступності даних, вчинені з використанням технічних засобів і комп'ютерних даних; б) пов'язані з комп'ютерами (комп'ютерна підробка, комп'ютерне шахрайство); в) пов'язані з виробленням, володінням або пропонуванням громадськості чи наданням доступу через кібернетичні комп'ютерні системи, розповсюдженням, передаванням або набуттям за допомогою кібернетичних комп'ютерних систем, інформації, яка за своїм змістом є: дитячою порнографією; матеріалами расистського та ксенофобного характеру; погрозами (у розумінні національного кримінального права); образами з расистських та ксенофобних мотивів; запереченням, значною мінімізацією, схваленням або виправданням геноциду чи злочинів проти людства; пособництвом та підбурюванням до вчинення будь-якого з зазначених правопорушень); г) пов'язані з порушенням за допомогою кібернетичних комп'ютерних систем прав інтелектуальної власності [2].

Більшість з цих злочинів легше виконувати злочинними угрупуваннями за рахунок об'єднання ресурсів, тобто технічних знань у сфері віртуального простору, що «допомагають» злочинцям приховануню слідів злочинів та введення в оману працівників правоохоронних органів в рамках розслідування правопорушень.

Організовану кіберзлочинність можна визначити як сукупність кіберзлочинів, що вчиняються у зв'язку зі створенням та діяльністю у кіберпросторі організованих злочинних співтовариств його користувачів (кіберугруповань). Відмінними ознаками організованої кіберзлочинності є: сукупність злочинів певного виду — кіберзлочинів; специфічне середовище діяльності особливих організованих злочинних угруповань — кіберпростір; особливі форми організованих злочинних угруповань у зазначеному середовищі — кіберугруповання [3]. Сприятливі умови, що їх забезпечує специфіка кіберпростору маргінальним спільнотам, призводять до появи численних зон спілкування осіб з девіантною поведінкою. Відповідно, зростає кількість інтернет-ресурсів асоціального та навіть екстремістського характеру. Зокрема, зростає число сайтів, що належать організованим злочинним угрупованням, через які вони не лише обмінюються інформацією, але й популяризують свої ідеї. В таких злочинних угрупуваннях складно визначити лідера, так як члени таких угрупувань найчастіше мають подібні один до одного ресурси. Також угруповання з мережевою структурою для вирішення одного і того ж завдання обирають кожного разу різні способи, які є оптимальними в контексті поточної ситуації, що ускладнює викриття протиправних дій правоохоронними органами, оскільки унеможливлює використання стандартних алгоритмів типових оперативних ситуацій та криміналістичних методик.

Інтернет асоціація України та Factum Group опублікували звіт про дослідженні проникнення інтернету в Україні. На вересень 2019 року кількість користувачів становить 71% (22,96 млн користувачів, тобто тих, хто заявляє, що використовує інтернет раз на місяць або частіше). У 65% жителів країни в квартирах (будинках) є інтернет-доступ (21 млн чоловік). Найчисельнішу категорію серед користувачів інтернету становлять молоді люди у віці від 25 до 34 років - 25%. Найрідше в мережу виходять люди після 65 років, всього 8%. Якщо говорити про рівень достатку, то практично весь український інтернет складається з населення із середнім і нижче середнього рівнем доходу - 44% і 40% відповідно; 97% користувачів мають, як мінімум, повну середню освіту. Найбільше серед регулярних інтернет-користувачів робітників і фахівців, зайнятих нефізичною працею; 60% з усіх одружені, але 53% не мають дітей.

Серед причин віктимності в мережі Інтернет можна назвати такі, як: низький рівень поінформованості стосовно способів вчинення кіберзлочинів, не використання антивірусних програм, засобів захисту та попередження таких злочинів, користування неліцензійним програмним забезпеченням, встановлення однотипних паролів, довірливість та наївність, недостатність рівень знань у сфері ІТ *[4]*. До детермінантів, які підвищують рівень віктимності постраждалих від цих злочинів також відносять людей, які «живуть напоказ» виставляючи фото та відео в таких соціальних мережах як Instagram, Facebook, Twitter, при цьому

повідомляючи про деякі обставини свого життя, власну геолокацію, які в подальшому стають предметами злочинних посягань або полегшують готування до злочину та його вчинення.

Виходячи з вищенаведеного, робимо висновок, що так як ці особи вже є користувачами мережі Інтернет, то можемо вважати, що вони вже є потенційними жертвами злочинів щодо них. За віком найбільш віктимною групою є молодь від 15 до 35 років. Віктимологічне запобігання необхідно здійснювати такими засобами: соціальна реклама, інформування населення про кіберзлочинність, проведення тренінгів щодо захисту від кіберзлочинів, впровадження державою інструментів розпізнавання та випередження реалізації злочинного наміру вчиненя злочину в сфері віртуального простору.

Список використаних джерел:

1. Гриненко І. Структура кримінальних відносин у кіберпросторі [Електронний ресурс] / І.Гриненко, Д. Прокоф'єва-Янчиленко, М. Прокоф'єв // Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Уркаїні. - 2013. - Режим доступу до ресурсу: http://pnzzi.kpi.ua/25/25_p27.pdf.
2. Про кіберзлочинність: Конвенція Ради Європи // Офіц. вісник України. - 2007. - № 65.- Ст.2535. - С. 107. - 10 верес. - Код акту 40846 /2007.
3. Шеломенцев В. П. Організована кіберзлочинність: до визначення поняття / В. П. Шеломенцев // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – К. : МНДЦ, 2009. – № 21. – С. 307-314.
4. *Мілєвська* А. В. *Віктимність інтернет-користувачів* / А. В. *Мілєвська* // Злочинність у глобалізованому світі : матеріали XVI Всеукр. кримінол. конф. для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 12 груд. 2017 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. - Харків : Право, 2017. - С.244-245.

Науковий керівник – канд. юрид. наук, асист. М. Ю. Кутєпов

Міністерство освіти і науки України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
Кафедра кримінології та кримінально-виконавчого права

Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В. В. Сташиса
Національної академії правових наук України

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції
з кримінології
для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкіна*

Харків
«Право»
2019

УДК 343.9.02:328.185
П83

П83 **Протидія** організованій злочинності і корупції : матеріали XIX Всеукр. наук. конф. з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених (м. Харків, 2 груд. 2019 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана і Б. М. Головкіна. – Харків : Право, 2019. – 232 с.

ISBN 978-966-937-837-8

ISBN 978-966-937-837-8

Наукове видання

ПРОТИДІЯ ОРГАНІЗОВАНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ І КОРУПЦІЇ

Матеріали XIX Всеукраїнської наукової конференції з кримінології для студентів, аспірантів та молодих вчених

(м. Харків, 2 грудня 2019 р.)

За загальною редакцією
професора *А. П. Гетьмана* і професора *Б. М. Головкіна*

Матеріали друкуються в авторській науковій та літературній редакції

Відповідальний за випуск *Б. М. Головкін*

Оригінал-макет виготовлено на кафедрі кримінології
та кримінально-виконавчого права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77, ауд. 89)

Підписано до друку з оригінал-макета 28.11.2019.
Формат 60×84 $^{1}/_{16}$. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 16,92. Ум. друк. арк. 13,49. Вид. № 2348.
Тираж 60 прим.

Видавництво «Право» Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
вул. Чернишевська, 80а, Харків, 61002, Україна
Сайт: www.pravo-izdat.com.ua
E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua
E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції — серія ДК № 4219 від 01.12.2011 р.

Виготовлено у друкарні ФОП Дуюнова Т. В.
Тел. (057) 717-28-80